

Olje- og energidepartementet
postmottak@oed.dep.no

Stjørdal, 20/04.2020

Dette brevet sendes på vegne av: Naturvernforbundet i Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund i Nord-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Trøndelag, Trondhjems Turistforening og Nord-Trøndelag Turistforening,

Innspill til Stortingsmelding om konsesjonssystemet for vindkraft

Viser til «invitasjon til møte om erfaringer med vindkraft på Fosen» og tilhørende mulighet for å levere innspill innen 20. april 2020. Under følger en punktvis gjennomgang av noen kritikkverdige forhold og konkrete endringsforslag knyttet til dagens konsesjonssystem. I tillegg kommer et avsluttende kapittel hvor vi peker på manglende tydelige politiske føringer bak dagens praksis. Det er svært synd at Statsråden ikke fikk gjennomført befaringene til Dalane og Fosen. Vi tar veldig gjerne imot både statsråden, statssekretæren og andre på departementets kontor om det er ønskelig å se nærmere på industrien som dominerer kystlandskapet i Trøndelag, samt utveksler vår erfaring med å leve med dette i vårt nærmiljø.

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
TRØNDELAG

Kjøpmannsgata 12, 7500 Stjørdal

trondelag@fnf-nett.no / 97 72 62 63
www.fnf-nett.no/trondelag

Org. nr.: 916627831

Punktvisse forslag til endring av nytt konsesjonssystem

- Skjerpede krav til konsekvensutredninger.
 - **Fugleradar over tid.** Dette må gjennomføres før konsesjon tildeles. Det skyldes at slike undersøkelser i dagens praksis kun medfører mindre endringer i turbinplasseringer («micro-siting»). Konkrete konsesjonsvedtak har tidligere blitt fattet på grunnlag av at det trekker lite fugl over området, hvorpå fugleradaren i ettertid viser at hovedtrekket går tvers gjennom. Terskelen for tilbaketrekking av konsesjoner fremstår svært høy, og vi ønsker at slike data er en del av totalvurderingen i forkant.
 - **For- og etterundersøkelser med referanseområder for å sikre kunnskap om påvirkning.** Dette må gjelde i alle områder hvor det skal tildeles konsesjoner. Dagens utbygginger mangler i stor grad dette, og vi befinner oss derfor i en tid hvor vindkraftverkens påvirkning vil være uvis i mange år fremover. Vi ønsker at dagens utbygginger undersøkes langt grundigere i årene fremover før det er aktuelt å tillate nye prosjekter med enda strengere krav.
 - **Helhetlig vurdering av samlet belastning.** Må sees i sammenheng med andre tekniske inngrep samt eventuelle nærliggende vindkraftverk.
 - **Avvisning og kvalitetskontroll av konsekvensutredninger.** Det er ingen praksis for å avvise KU-er grunnet kvalitet. Det er tidligere pekt på naturkartlegginger som er gjennomført på kun én dag uten at dette har hatt konsekvenser. Vi mener konsesjonssystemet fremover må stille strengere krav og åpne for en praksis der utredningene blir sendt i retur om de nye kravene ikke imøtegås eller kvaliteten er for dårlig.
- System for vekting av natur og konsesjonsvurderinger.
 - Gjør vedtakene etterprøvbare og transparente. Ved dagens praksis er det «umulig» å skjønne hva som fører til ja eller nei. Dette er også påpekt i Miljødirektoratets rapport «VINDKRAFT: Håndteringen av miljøhensyn i konsesjonsordningen» fra 2015. Vekting av verdier kan være en løsning.
- Hjemmel for tidlig avslag eller nekte å ta imot søknad.
 - I områder med åpenbar motstand, store konflikter eller tekniske forhold som gjør utbygging lite aktuelt må det avslås tidlig eller direktoratet må nekte å behandle søknaden. Lokalsamfunn lever ofte lenge i stor usikkerhet uavhengig av prosjektets realisme eller ei.
- NVE arrangerer befaring for politikere og innbyggere før høringsfristen. Dette skyldes at vi opplever et lavt erfaringsnivå på beslutningstakere og innbyggere som skal ta stilling til denne industrien.
 - Dette må gjøres før endelig innstilling til planene. Kan også gjøres før utredningsprogram fastsettes, men ikke senere enn i god tid før høring på søknad.
 - Gjøres både i aktuelt område OG et allerede utbygd område som referanse.
 - Er aktuelt for både fylkes- og kommunepolitikere.

- Interesseorganisasjoner og andre høringsparter inviteres med som deltakere.
- Utbyggere har nevnt at de gjerne vil at flere ser anleggene og et slikt krav bør møte lite motstand.
- Tidsaspektet.
 - 15-20 år fra melding til realisering gjør at rammevilkårene for befolkningen og naturen er totalt endret.
 - Eksempel fra Trøndelag: Innvordfjellet søker nå om utsettelse. Oppstart var i 2007.
 - KU fra 2010 -> oppstart 2023. Mye har endret seg.
 - Eksempel fra Trøndelag: Ytre Vikna 2 fikk i konsesjon i 2009 med frist 2015. Denne ble senere utsatt til 2020. i 2018 søkte de om utsettelse til 2024 og fikk gjennomslag for dette uten at det ble sendt på høring. Konsekvensutredningen er fra 2002, altså over 20 år gammel til eventuell realisering.
 - Selv om vi ønsker kortere frister må ikke dette gå utover utredningskravene. Derfor må krav om ytterligere utredninger imøtekommes FØR konsesjonen gis. I dag pålegges utbygger ekstra undersøkelser samtidig som prosjektet detaljplanlegges. Hva skjer når undersøkelsene avdekker langt større miljøkonsekvenser enn man trodde? På Sørmarkfjellet ble det funnet hubro og konkludert med at man ikke kunne si at den ikke ble foretrekket. Anleggsarbeidet fortsatte like fullt med full styrke.
- De totale kostnadene for samfunnet må kommuniseres.
 - Vi kan ikke se at kostnader knyttet til nettutbygging belyses tydelig for innbyggere/forbrukere. Er økt nettleie i realiteten noe folk vet om før vedtak?
 - Kostnaden for friluftslivet mangler og må belyses. Som et konkret eksempel: Tap av et jaktområde vil føre til økt press og økt pris på andre områder som har intakt natur. Økt omkringing vil generelt kunne føre til at vindkraftverket har en økosystemkostnad langt utover selve planområdet. Vi kan ikke se at slike vurderinger har en stor plass i konsesjonsbehandlingen og på langt nær er del av det NVE og utbygger kommuniserer til lokalbefolkningen.
 - Visualisering av landskapspåvirkning må gjøres tydeligere. Som et minimum bør NVE oppdatere sin digitale kartløsning (atlas.nve.no) med synbarhetsanalyser av turbinene. Ved dagens praksis forsvinner disse analysene i utredningsdokumentene til hvert enkelt kraftverk, samtidig som den totale påvirkningen av alle kraftverk i området ikke kommuniseres til beslutningstakere og berørte.
- Berørte fagmyndigheter må bli hørt
 - Eksempel fra Trøndelag: I Snillfjord leverte Fylkesmannen i Sør-Trøndelag miljøfaglig innsigelse til Remmafjellet vindkraftverk. Fylkesmannen skriver at deres krav om undersøkelser av utredninger av sumeffekt for enkelte fuglearter, sumeffekt for inngrepsfrie naturområder, sumeffekt for landskap og sumeffekt for friluftsliv i liten grad ble imøtekommet av NVE. Etter møter med NVE trekker FM-ST innsigelsen og skriver at «De naturfaglige betenkelighetene i prosjektet er sterke», før de konkluderer med at de trekker innsigelsen på bakgrunn av de politiske målene om

- økt produksjon av fornybar kraft og viser til lov om elsertifikater. Fylkesmannens blir slik vi ser det kneblet og den uvurderlige lokalkunnskapen tilsidesatt.
- Miljødirektoratet leverte sin konfliktvurdering av vindkraftverk med kategori A-E fram til og med 2015. De sluttet med dette da det ikke fremsto som at konsesjonstildelingen vektla disse. Er det slik å forstå at NVE har større kompetanse på natur og miljøkonsekvenser enn både Fylkesmannen og Miljødirektoratet? Hvis ikke vil vi anbefale at begge disse faginstansene får en viktigere formell rolle i fremtidige konsesjonsbehandlinger.
 - Nedleggelse og bankgarantier
 - I dag skal konsesjonæren sikre garanti for nedleggelse og tilbakeføring av anlegget i løpet av 12. driftsår. Ved dagens lave strømpriser og med erfaringer fra andre land er det en helt unødvendig risiko for samfunnet å bære. Vi ønsker at energilovforskriften §3-5 endres slik at konsesjonæren må stille bankgaranti for nedleggelse og tilbakeføring allerede før MTA-planen kan godkjennes eller som en del av MTA-planen. Dette er allerede gjeldende lovverk i Sverige. Vi vil minne om at det kostet 650 millioner å restaurere skytefeltet på Hjerkin¹. Kostnadene for tilbakeføring av vindkraft vet vi enda ikke, men vi vil oppfordre til å bruke erfaringer fra lignende prosjekter som referanse når disse kravene skal stilles.

Finnes det politikk bak dagens konsesjonspraksis og hvordan skal det se ut fremover?

Fra og med 2012 har *Lov om elsertifikater* dannet grunnlaget for fremtidig fornybarproduksjon. NVE fikk i oppdrag å følge opp selve elsertifikatordningen samtidig som det skulle tilrettelegges for å nå målet gjennom tildeling av konsesjoner. Det skulle altså tildeles konsesjoner på tross av konsekvensene de har. For å understreke kan det nok en gang vises til Remmafjellet vindkraftverk i Snillfjord i Trøndelag hvor Fylkesmannen fremmet miljøfaglig innsigelse. Innsigelsen ble i møter med NVE trukket på bakgrunn av politiske mål om fornybar energiproduksjon (figur 1).

¹ <https://www.nationen.no/kronikk/fra-slagmark-til-nasjonalpark-i-villreinfjellet/>

Fylkesmannens konklusjon

Fylkesmannen trekker innsigelsene til vindkraftverk i Snillfjord. De naturfaglige betenkelighetene i denne saken er fortsatt sterke. Ut fra nye mål om økt produksjon av fornybar kraft, jf. ny Lov om elsertifikater 01.01.2012 og at det er besluttet å bygge kraftledningen fra Storheia til Trollheim som en del av den nasjonale infrastrukturen, bør utbyggingen likevel kunne gjennomføres. Det er også en vurdering at fullføring av disse anleggene vil kunne bidra positivt med hensyn til regional forsyningssikkerhet og beredskap.

Figur 1. Fylkesmannen viser til at miljøfaglige vurderinger tilsidesettes av politiske mål. Innvordfjellet må derfor gjennomgå ny konsesjonsbehandling når ny politikk og nye retningslinjer er vedtatt.

Kort oppsummert; konsesjonene ble tildelt gjennom politisk skjønnsutøvelse. Regjeringen melder i mai 2019 at målet med elsertifikatordningen er nådd og at det i tråd med energimeldingen 2016 ikke vil settes nye mål med samme ordning². Den politiske forankringen bak å overse de negative konsekvensene er altså ikke til stede. Det har dermed ikke vært noen grunn til å innvilge utsettelse slik det ble gjort før dette målet var nådd.

NVE støtter selv opp argumentene med elsertifikatenes funksjon i rapport 3/2020 hvor tiltakspakkene for fremtidig konsesjonsbehandling foreslås. Her står følgende om direktoratets vurderinger rundt tildeling av konsesjoner og hvorvidt de skal realiseres;

«Siden vindkraft ikke har vært lønnsomt uten subsidier, har det vært enkelt å sette tak for total utbygging gjennom støtteordningene. Nå er det lønnsomt å bygge vindkraftverk uten subsidier mange steder i Norge. Dette gir en ny situasjon, der det i hovedsak er gjennom konsesjonsbehandlingen at myndighetene kan begrense volum og tempo i vindkraftutbyggingen. Vi legger til grunn at de fleste prosjekter som får konsesjon i fremtiden, kommer til å bli bygget. Avhengig av de politiske målene for vindkraftutbygging, betyr dette at det kan være relevant med overordnede føringer for hvor mange saker som skal behandles / gis konsesjon.»³

NVE innrømmer her at de har tildelt flere konsesjoner enn det de så for seg skulle realiseres fordi de politiske målene har vært ment å regulere investeringstakten. Etter hvert som kraftselskapene nå påstår at de kan bygge ut lønnsomt uten elsertifikater mangler det en politisk regulering eller plan. Dette betyr at utsettelse gitt av NVE etter at målet på 28,4 TWh var nådd er å gå utover av direktoratets handlingsrom, samtidig som departementets vedtak om utsettelse etter mai 2019 mangler den forankringen vi krever. Det finnes rett og slett ikke en klar energipolitikk bak å innvilge utsettelse på kraftverk som ble tildelt på grunnlag av en utdatert politikk.

Olje- og energiminister Tina Bru meldte nylig at det vil komme en stortingsmelding om vindkraft til sommeren⁴. «Fremtidig utvikling av vindkraft på land trenger et forutsigbart rammeverk, og bedre

² <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/malet-med-elsertifikatsystemet-er-nadd/id2646527/>

³ http://publikasjoner.nve.no/rapport/2020/rapport2020_03.pdf

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/stortingsmelding-om-vindkraft-pa-land/id2693072/>

lokal og regional forankring,» uttaler hun. Denne nyheten både gleder og bekymrer oss i de trønderske interesseorganisasjonene. Det er oppløftende at det ryddes opp i en kritikkverdig praksis, men det er bekymringsfullt at vi ikke kjenner omfanget av hva fremtidig vindkraftutbygging vil innebære. Vi krever derfor at all fremtidig energiproduksjon og sparing må ses på som et samlet system. Det er lite som tilsier at landbasert vindkraft er fremtidens løsning slik det nå bygges i konflikt med natur, friluftsliv og urfolks rettigheter. Kampen om arealer pågår i alle små og store samfunn, og Norge har et stort fortrinn når det kommer til å være Europas «grønne lunge» og villmarksrefugie. Opprustning av vannkraftverk, energisparing og energieffektivisering er ikke bare naturvennlige løsninger, det vil også øke overskuddet av den regulerbare vannkrafta vi har. 1 GWh regulerbar kraft har en langt høyere verdi i kraftsystemet enn 1GWh uregulerbar kraft (vindkraft). Slike vurderinger må med når Stortinget skal se på konsesjonssystemet og om vi i det hele tatt trenger kontroversiell og naturfiendtlig vindkraft i årene som kommer.

Helt til slutt må vi nevne at det er ingenting som tyder på at motstanden avtar i Trøndelag. Snarere tvert imot. Nesten 40% av nasjonal ramme var plassert i Trøndelag og NVE foreslår å bruke noen av resultatene til videre lokalisering av vindkraft. Vi vil understreke at så nær som alt av politiske vedtak i Trøndelag i forbindelse med nasjonal ramme gikk imot dette, og vi ber departementet og direktoratet om å respektere dette i fremtiden.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Trøndelag

Fredrik Fredriksen
Fylkeskoordinator
FNF Trøndelag

Forum for Natur og Friluftsliv Trøndelag er et samarbeidsnettverk mellom 16 natur- og friluftslivorganisasjoner i Trøndelag: FIVH-Trondheim, Naturvernforbundet i Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund i Sør-Trøndelag, Norges Jeger- og Fiskerforbund i Nord-Trøndelag, Norsk Botanisk forening Trøndelagsavdelinga, Norsk Ornitologisk Forening avdeling Trøndelag, Syklistenes Landsforening, Trondhjems Turistforening, Nord-Trøndelag Turistforening, Trondheim Turmarsjforening, Trondheim kajakkklubb, Bioveier i byen, 4H Trøndelag, Trøndelag krets av NSF, Røde Kors Nord-Trøndelag, Nord-Trøndelag orienteringskrets og Det norske hageselskap i Nord-Trøndelag

FORUM FOR
NATUR OG FRILUFTSLIV
TRØNDELAG

Kjøpmannsgata 12, 7500 Stjørdal

trondelag@fnf-nett.no / 97 72 62 63
www.fnf-nett.no/trondelag

Org. nr.: 916627831